

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykatri och Samverkan
Terese Strenger

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2025-10-07

HSN 2025-0555

Godkänd av Anders Ahlsson, 2025-10-07

Psykatriutskottet

Återrapportering av budgetuppdrag för ökad samverkan mellan Barn- och ungdomspsykiatri och Habilitering & Hälsa

Ärendebeskrivning

Ärendet är en återrapportering av budgetuppdrag att utreda hur samverkan mellan habiliteringen och psykiatri kan stärkas.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande

Förslag till beslut

Psykatriutskottet beslutar följande:

Budgetuppdraget slutrapporteras.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

I Region Stockholms budget för 2024 betonas vikten av att förbättra tillgängligheten till psykiatrisk vård. Arbetet med att stärka vårdkedjan för barn och unga med psykisk ohälsa fortsätter, inklusive att minska köerna till både utredning och behandling. Ett led i detta arbete är att öka samarbetet mellan barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och Habilitering & Hälsa (H&H) varför regionfullmäktige har givit hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att utreda hur samverkan mellan habiliteringen och barn- och ungdomspsykiatri kan stärkas samt lämna förslag på åtgärder.

Av H&H's olika målgrupper utgör patienter med adhd och/eller autism den största andelen. H&H's uppdrag är att ge insatser till personer med funktionsnedsättning för att de ska kunna bibehålla och utveckla sina förmågor, samt öka möjligheterna till självständighet och delaktighet i

samhället. För att ta del av dessa insatser krävs en fastställd diagnos som bekräftar funktionsnedsättningen. H&H gör inga neuropsykiatriska utredningar, däremot ingår i deras uppdrag att ge psykoedukativa insatser till barn med adhd och deras närstående. Psykoedukativa insatser består av information och utbildning för att öka kunskapen om en funktionsnedsättning samt att ge strategier att handskas med vardagen. Insatserna ges endast på gruppnivå. Utifrån ett patientperspektiv upplevs inte vården som sammanhängande när det finns behov av insatser från både psykiatri och habilitering.

I syfte att öka upplevelsen av en sammanhängande vård har SLSO i dialog med hälso- och sjukvårdsförvaltningen inkommit med förslag på en handlingsplan för ökad samverkan mellan H&H och BUP. Diskussioner har förts mellan hälso- och sjukvårdsförvaltningen och SLSO för att tydliggöra insatsernas inriktning och genomförande. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har också stämt av förslagen med Prima Barn- och Vuxenpsykiatri AB, som på uppdrag av Region Stockholm erbjuder barn- och ungdomspsykiatrisk vård i två geografiska områden: Järva och Haninge. Insatserna som föreslås nedan kommer att vara tillgängliga även för Prima.

Överväganden

Handlingsplanen innehåller tre insatsområden för att stärka samverkan mellan H&H och BUP. Dessa är:

- Psykoedukativa insatser innan diagnos genom remiss från BUP
- H&H:s medverkan i BUP:s teamarbete inom intensiv öppenvård
- Genomförande av utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser

Förberedande arbete påbörjas hösten 2025 och insatserna börjar erbjudas från våren 2026.

Psykoedukativa insatser innan diagnos genom remiss från BUP

Nationella riktlinjer från Socialstyrelsen rekommenderar tidiga insatser för personer med symtom och svårigheter som kan förekomma vid adhd/autism. Dessa insatser kan innefatta anpassningar i hemmet och skolan, föräldrastöd, och samarbete mellan hem, skola och vård. Insatser bör ges när behov upptäcks och utan att fördröjas av väntan på diagnostisk utredning.

Psykoedukation utgör basen i insatser för personer med adhd och autism och idag erbjuds individer och närstående denna insats efter att diagnosen ställts. I handlingsplanen föreslås att psykoedukativa insatser ska ges tidigare och erbjudas patienter som står i kö till neuropsykiatrisk utredning. Insatsen ska ges av H&H:s Adhd-center och erbjudas patienter som remitteras från BUP till H&H. Syftet med förändringen är att ge insatsen när behovet upptäcks utan att fördröja den neuropsykiatriska utredningen. Insatsen förväntas också i flera fall vara tillräcklig för att patient och närstående ska kunna hantera funktionsnedsättningen i vardagen och därmed minska besvären samt höja livskvaliteten. För flera av dessa barn och unga kommer det inte längre att vara meningsfullt att gå vidare med utredning och på så sätt avlastas kön till BUP till förmån för de som är i störst behov av en utredning. En annan förväntad positiv effekt av att tidigarelägga de psykoedukativa insatserna är att patient och närstående, som går vidare med utredning, har ökad kunskap om olika behandlingsalternativ.

Insatsen innebär att H&H:s målgrupp utvidgas till att omfatta patienter som står i kö till neuropsykiatrisk utredning hos BUP och som remitteras därifrån till H&H:s Adhd-center för psykoedukation.

H&H:s medverkan i BUP:s teamarbete inom intensiv öppenvård (FACT-modellen)

Sedan hösten 2022 arbetar BUP med vårdmodellen FACT för unga som är en vidareutveckling av den traditionella FACT-modellen, anpassad för barn och unga med komplexa psykiatriska och sociala behov. Metoden bygger på principerna för integrerad och flexibel vård, där ett multidisciplinärt team vanligtvis bestående av personal från BUP, socialtjänst och skola, samarbetar för att möta de specifika behoven hos varje individ. Modellen har visat sig ha flera positiva effekter för barn och unga som lever med psykisk ohälsa. Ett flertal kommuner inom länet har anslutit sig till samarbetsmodellen och flera kommuner förväntas ansluta sig. Då det ofta förekommer stor samsjuklighet med autism och andra psykiatriska diagnoser deltar H&H i FACT Ung för närvarande i Bromma och Nacka. I handlingsplanen föreslås en resursförstärkning motsvarande en heltidstjänst i syfte att möjliggöra H&H:s medverkan i samtliga team som etableras i länet. Det finns patienter i denna målgrupp som behöver habiliteringens stöd och genom att konsekvent delta i de samverkansforum som finns inom FACT skapas förutsättningar för en mer sammanhängande vård för dessa patienter.

Utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser

Genom ökad kompetens och förståelse för varandras ansvar och arbetsmetoder kan patienter med svårare problematik lättare få insatser både inom BUP och H&H. Det skapar också förutsättningar för en närmare samverkan när den som bäst behövs.

De utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser som har identifierats för att öka det interkliniska lärandet är:

Ökad barnpsykiatrikompetens till H&H:s medarbetare huvudsakligen inom följande områden:

- Suicidkompetens och självskada
- Sjukdomslära
- Psykiatrins arbetssätt

Ökad habiliteringskompetens till BUP:s medarbetare huvudsakligen inom följande områden:

- Intellektuell funktionsnedsättning framför allt till heldygnsvårdens och den intensiva öppenvårdens medarbetare
- Stöd i differentiering i stereotypa beteenden och tvångssyndrom vid autism samt behandlingsinsatser
- Alternativa kommunikationsverktyg
- H&H:s arbetssätt

H&H:s största målgrupp är personer med autism utan intellektuell funktionsnedsättning. En majoritet av autistiska personer upplever psykisk ohälsa under sin livstid och ätstörningar av olika slag är en vanlig samsjuklighet. Patienter med klinisk grad av ätstörningar behandlas av Stockholm Centrum för Ätstörningar (SCÄ). Detta innebär att de två verksamheterna (H&H respektive SCÄ) har många patienter som är i kontakt med båda verksamheterna i sin vårdprocess. Behandlare hos dessa vårdgivare har lyft fram behovet av ömsesidig kompetensutveckling varför handlingsplanen innehåller sådana insatser.

H&H:s personalutbildning får enligt förslaget ett samordnande ansvar för att utveckla och genomföra utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatserna.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget förväntas inte få några ekonomiska konsekvenser då det har full kostnadstäckning.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Förslaget förväntas få positiva konsekvenser för patientsäkerheten.

Tidiga insatser för personer med misstänkt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är förenligt med de nationella riktlinjerna för behandling vid adhd och autism.

Förstärkning med H&H:s kompetens i FACT- teamens arbete skapar förutsättningar att erbjuda sammanhängande vård och stöd till ungdomar med stor samsjuklighet och som har ett stort behov av stöd och hjälp av samhället.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser

Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser

Förändrade arbetssätt innebär ofta en ökad administrativ börda under uppstartsperioden och så även i detta förändringsarbete.

Uppgiften motiveras av behovet att skapa förutsättningar för ökad samverkan mellan vårdgivarna till gagn för patienterna.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Christoffer Bernsköld
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2025-10-07

HSN 2025-0555